

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

КНИГИ, ЩО ПРОБУДЖУЮТЬ ПАМ'ЯТЬ

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ КИЇВСЬКОЇ
МІСЬКОЇ РАДИ (КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)
Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих
міста Києва

Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного
обслуговування

ПУБЛІЧНА
БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ
ЛЕСИ УКРАЇНКИ

Книги, що пробуджують

пам'ять:

до 75-річчя з дня народження

Василя Шкляра

Бібліографічний список

Київ - 2026

Книги, що пробуджують пам'ять: до 75-річчя з дня народження Василя Шкляра : бібліогр. спис. / упоряд. Ж. Копитко ; бібліогр.-ред. Т. Гніда ; літ. ред. О. Трубайчук ; Департамент культури виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) ; Публ. б-ка ім. Лесі Українки для дорослих, відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування . – Київ, 2026. – 17 с.: іл.

Бібліографічний список «Книги, що пробуджують пам'ять» присвячено сучасному українському письменнику, автору відомих історичних романів, лауреату багатьох літературних премій, а також першої в історії України – Народної Шевченківської премії «Залізний Мамай» – Василю Миколайовичу Шкляру.

Містить художню прозу та аналіз творчості (книги, статті з продовжуваних та періодичних видань), електронні ресурси.

Для пошуку матеріалів використовувались електронні каталоги Публічної бібліотеки імені Лесі Українки, Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, пошукова система Google Академія.

Матеріал списку подано за тематичними розділами, а в межах розділів – за алфавітом.

Адресовано широкому колу читачів, для всіх, хто цікавиться творчістю письменника, нашим історичним минулим, національно-визвольною боротьбою.

Фото взяті з відкритих джерел мережі інтернет. Обкладинка згенерована за допомогою ШІ.

Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування, вул. Кониського, 83-85

Упорядник: Ж. П. Копитко

Бібліограф-редактор: Т. В. Гніда

Літературний редактор: О. М. Трубайчук

Телефони для довідок: +38 (044) 486-01-46, +38 (068) 139-31-41

e-mail: 4bibliograf4@gmail.com

© Публічна бібліотека імені Лесі Українки для дорослих м. Києва

Вступне слово

*«Я вважаю, що треба дуже добре знати свою історію
й засвоювати її уроки, а в українців, на жаль, коротка пам'ять –
навіть не те що у межах століть, а й кількох років.*

*Силу треба черпати з минулого,
бо майбутнє – це всього-на-всього мрія»*

Василь Шкляр

Василь Миколайович Шкляр – представник сучасної української літератури. Його називають «літературним велетнем», «батьком українського бестселера». Кожен його роман викликає неабиякий резонанс у суспільстві.

Народився 10 червня 1951 р. в с. Ганжалівка Лисянського району на Черкащині, де й пішов до початкової школи. Пізніше родина переїхала до м. Звенигородки, де В. Шкляр закінчив 10-річну школу зі срібною медаллю, після вступив на філологічний факультет Київського університету ім. Т. Г. Шевченка, де завершив навчання в 1973 р.

Водночас навчався (за обміном студентів) на філологічному факультеті Єреванського державного університету. У Єреванському університеті Шкляр студював вірменську мову й літературу аж до 1972 р. і, за власним зізнанням, зміг добре вивчити вірменську мову вже за 2 місяці.

Після закінчення навчання почав працювати журналістом. Завідував відділом прози в журналах «Ранок» та «Дніпро». Паралельно з журналістською роботою пише свої перші літературні праці, зокрема, у 1970-1980-х рр. вийшли друком його перші збірки повістей та оповідань: «Перший сніг» (1977), «Де твій Остап, Соломіє?» (1979) та «Живиця» (1982). У 1978 р. став членом Спілки письменників України, де обіймав посаду заступника голови.

У цей період виходять численні оповідання та книги В. Шкляра, зокрема, збірки «Шовкова нитка» (1976), «Черешня в житті» (1983) та «Шовковий дощик» (1984). Перші романи письменника, що з'явилися у 1986 р. («Праліс: Тінь сови») та у 1989 р. («Ностальгія»), не здобули хоч якогось розголосу та були практично не помічені літературними критиками та звичайними читачами.

На порі становлення нашої незалежності у 90-х р. був пресекретарем Української республіканської партії. У період з 1988 по 1998 рр. Шкляр займався політичною журналістикою, бував у «гарячих точках». Цей досвід, зокрема, подробиці операції з врятування дружини А. Дудаєвої та родини президента Чеченської Республіки Ічкерія Джохара Дудаєва після його загибелі, пізніше В. Шкляр відтворив у романі «Елементал» (2001).

Творча зустріч та презентація роману у Кременчуцькому національному університеті ім. Михайла Остроградського.

Популярність як письменника прийшла лише у 1999р. з виходом роману «Ключ», який зібрав низку нагород та був неодноразово перевиданий у різноманітних українських видавництвах.

У 2009 р. виходить найвідоміший історичний роман письменника «Залишенець. Чорний ворон», тираж якого на кінець 2017 р. сягнув 300000 примірників.

За цей роман у 2011р.

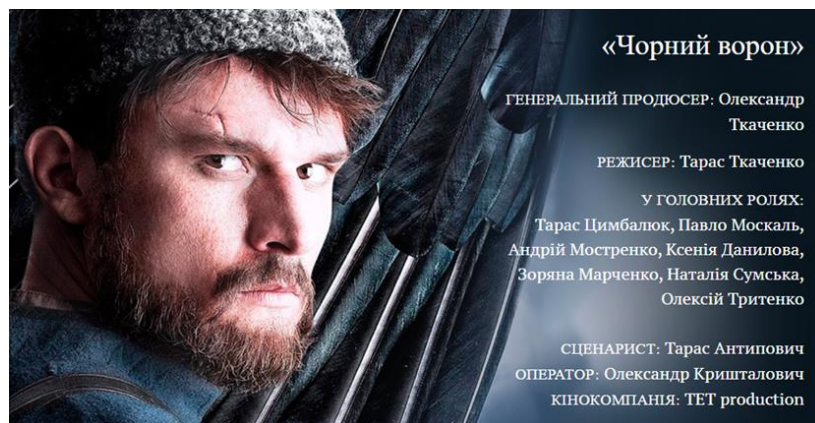
Комітет з Національної премії України імені Тараса Шевченка визнав В. Шкляра лауреатом премії. Письменник звернувся до тодішнього Президента України В. Януковича із заявою, в якій просив перенести нагородження Шевченківською премією «на той час, коли при владі в Україні не буде українофоба Дмитра Табачника». У невдовзі оприлюдненому Указі Президента України В. Януковича «Про присудження Національної премії України імені Тараса Шевченка» Василь Шкляр згаданий не був.

17 квітня 2011 р. у Холодному Яру В. Шкляру вперше в історії України була вручена Народна Шевченківська премія «Залізний Мамай». Вручення відбулося біля пам'ятника на місці останнього бою отамана Василя Чучупаки. Кошти були зібрані меценатами та звичайними громадянами України. Грошовий еквівалент нагороди (260 000 грн.) письменник переказав у фонд екранізації роману «Чорний Ворон».

Культурний роман «Ключ» нещодавно витримав десяте видання. Постійно перевидуються романи «Елементал», «Кров кажана».

Твори В. Шкляра перекладено багатьма мовами: англійською, болгарською, вірменською, шведською, словацькою, російською.

У своїй літературній діяльності письменник принципово жодного разу не скористався спонсорською допомогою, не прийняв жодної державної нагороди. У 2012 р. він увійшов до топ-30 найуспішніших українських письменників.

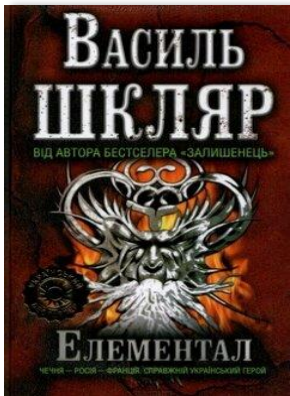
5 грудня 2019 р. в український прокат вийшов фільм «Чорний Ворон» – історична драма, яку знімали за однойменним романом В. Шкляра «Залишенець. Чорний Ворон», режисер стрічки Т. Ткаченко. Письменник долучився до написання сценарію до фільму.

«Чорний Ворон» є нагадуванням, що війна – це страшно, а загарбник ніколи не приходить на чужі землі з мирною метою. У стрічці В. Шкляр озвучує історичні коментарі та стає для глядача закадровим поводитирем у минуле української історії. Фільм передає атмосферу героїзму та трагічної долі українських повстанців у 1920-х р., які не скорилися окупаційній владі.

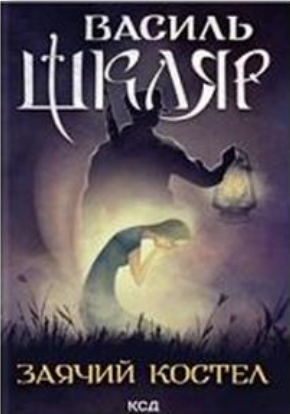
Василь ШКЛЯР – лауреат багатьох престижних літературних премій:

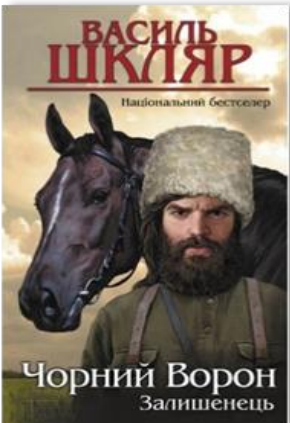
- 1995 р. – «Золоте перо», Спілка журналістів України;
- 1999 р. – «Золотий Бабай», переможець першого національного конкурсу на кращий гостросюжетний роман (роман «Ключ»);
- 2002 р. – «Коронація слова», перша премія в номінації «Роман» – за роман «Елементал»;
- 2003 р. – «Спіраль століть», міжнародна премія в жанрі фантастики у номінації «За найкращу україномовну фантастику» (КиївКон-2003, роман «Ключ»);
- 2011 р. – Національна премія України імені Тараса Шевченка, за роман «Чорний ворон. Залишенець» (Комітет з Національної премії України імені Тараса Шевченка визначив її лауреатом В. Шкляра в середині лютого);
- 2015 р. – відзнака «Золотий письменник України» від «Коронації слова»;
- 2019 р. – Всеукраїнська літературна премія імені В. Симоненка у номінації «За кращий художній твір» за роман «Троща»;
- 2020 р. – Всеукраїнська літературна премія імені М. Коцюбинського в номінації «Художня література» за роман «Характерник» (2020).

Історичні романи, оповідання

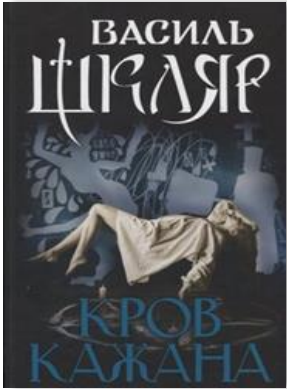
1. **Василь ШКЛЯР**
ВІД АВТОРА БЕСТСЕЛЕРА «ЗАЛИШЕНЕЦЬ»
ЕЛЕМЕНТАЛ
ЧЕЧЕНЬ – РОСІЯ – ФІЗИКАЛ СПРАВЛЮВАЙ УКРАЇНСЬКИЙ ГЕРОЙ

Елементал : [роман] / Василь Шкляр. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2014. – 221 с.
Це – пригодницький роман В. Шкляра, екшн.
В. Шкляр побував у багатьох «гарячих» точках, особисто знайомий з Аллою Дудаєвою (дружиною першого президента Чечні), і саме реальна історія її викрадення з лежат російських спецслужб лягла в основу його роману «Елементал».
2. **ВАСИЛЬ ШКЛЯР**
ЖИВИЦЯ

Живиця : повісті і оповідання / Василь Шкляр. – Київ : Молодь, 1982. – 237, [2] с.
До книжки увійшли твори про трагічні сторінки минулої війни, нелегке повоєнне дитинство, становлення молодого людини.
Повісті: «Тече річка невеличка», «Стороною дощик іде», «Як поживаєш, Баранчику?», оповідання: «Проста арифметика», «Парамон-Парамоша», «На третю осінь», «Пізній цвіт», «Моя Ганя не така» та інші.
3. **ВАСИЛЬ ШКЛЯР**
ЗАЯЧИЙ КОСТЕЛ
КСД

Заячий костел : роман / Василь Шкляр. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2025. – 496 с. : портр.
Книга присвячена боротьбі литовських партизанів проти радянської окупації після Другої світової війни. Головний герой – українець, який опиняється в лавах литовського підпілля, проводяться паралелі між боротьбою литовців та української УПА.
4. **ВАСИЛЬ ШКЛЯР**
Національний бестселер
Чорний Ворон
Залишенець

Залишенець. Чорний ворон : роман / Василь Шкляр. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2023. – 427 с., 8 с. іл., портр.
«Залишенець. Чорний ворон» (Шевченківська премія, 2011) – це неперевершена історія про мужність, відданість та кохання в складні часи історичних подій. Це захоплююча панорама українського збройного опору.
Роман відтворює боротьбу українських повстанців проти радянської окупації наприкінці радянсько-української війни 1917-1922 рр.

5. **Кров кажана** : роман / Василь Шкляр. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2023. – 270 с. : портр.
«Кров кажана» – це таємнича містика, відверта еротика, божевільна кримінальна історія...
Написаний від імені жінки роман показує доволі похмуру історію розслідування вбивства. Автор будує світ сильної, але психічно неврівноваженої жінки, котра ніяк не може вирішити, заради чого (крім власних емоцій) можна жити далі.
6. **Маруся** : роман / Василь Шкляр. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2023. – 381 с. : портр.
У романі В. Шкляр відтворює життя Марусі Соколовської – отаманиши, яка стала символом боротьби українських повстанців проти більшовицької влади у 1919 р. Попри юний вік, Маруся проявляє небачену відвагу у своїй боротьбі за вільну Україну, стаючи на чолі загону повстанців після загибелі братів.
7. **Нікуб**. Кров кажана : роман / Василь Шкляр. – Київ : Ярославів Вал, 2010. – 253 с.
«Нікуб» – наймістичніший і «найжахливіший» роман В. Шкляра про народження диявола в нашому кримінальному суспільстві. Вишукана детективна історія, відверта еротика та окультний шарм.
8. **Ностальгія** : роман / Василь Шкляр. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2014. – 252 с.
У романі «Ностальгія» досліджується сімейна драма молодого подружжя, на тлі якої автор порушує немало гострих суспільних проблем, зокрема і тих, які висвітлює безжальний рентген Чорнобиля.

9.

Праліс (Тінь сови) : роман / В. Шкляр ; худож. І. І. Якимчук. – Київ: Молодь, 1986. – 212 с.

В сюжетній основі роману сучасного українського письменника лежить історія кохання двох молодих людей – Степана Побережного і Катерини. Про життя сповнене світлої поезії і драматизму.

10.

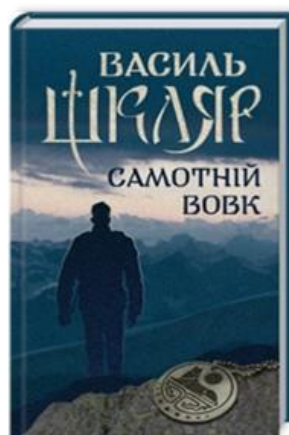

Рік Шершня (Лісова пісня) : роман / Василь Шкляр. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2025. – 496 с. : портр.

Це історичний роман про повстанську боротьбу проти московських окупантів у 1920-х р., події на Полтавщині.

Ми побачимо реінкарнацію тодішніх повстанців у їхніх онуках і правнуках. Але, як завжди в романах В. Шкляра, це реальна містика, де навіть за таємницями несамотитого кохання стоїть пронизлива правда, якої не вигадаєш.

11.

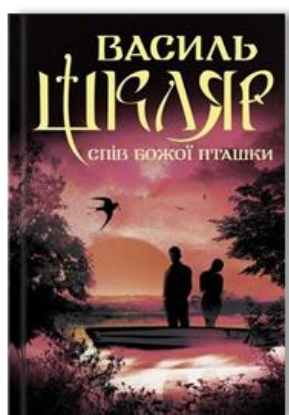

Самотній вовк (Елементал) : роман / Василь Шкляр. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2023. – 223 с. : портр.

Роман виходив під назвою «Елементал» (з 2001 р., видавництво «Кальварія» до 2018 р.), згодом перевидався як «Самотній вовк».

Це – динамічний пригодницький роман. Сюжет базується на реальних подіях. В основі – реальна історія порятунку Алли Дудаєвої, з якою автор знайомий особисто.

12.

Спів Божої пташки (Ностальгія) : роман / Василь Шкляр. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2023. – 387 с. : портр.

«Спів Божої пташки» В. Шкляра – це перевидання його раннього роману «Ностальгія». Роман було написано через три роки після вибуху на ЧАЕС. Головний герой письменник Микола переживає кризу середнього віку, він звільняється з роботи, і у відвертій розмові з дружиною просить відпустити його на місяць-другий у творчий «загул». Та згодом децю стається. Серце Миколиної дружини не даремно передчувало біду...

13. **Тінь сови : роман** / Василь Шкляр. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2024. – 303 с. : портр.
Це найгуманніший з усіх творів Василя Шкляра. Кохання та журба, на жаль, часто ходять поруч. Життя Катерини і Степана сповнене любові та світлої поезії. І коли приходить біда – як тінь сови, він заради спокою дружини готовий пожертвувати всім. Чи смерть сильніша за кохання? Мабуть, навпаки... Непідвладна часу історія кохання, що надихає та дає надію. Кохання, яке перетворюється на легенду...
14. **Треба спитати у Бога : новели, есеї, спогади** / Василь Шкляр. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2024. – 318 с. : портр.
Ця збірка містить новели та оповідання, написані переважно у 1970-х р. Цікаві колоритні характери, захопливі події та спостереження за людськими вчинками занурюють нас у самотній світ раннього Шкляра. До книжки увійшли відверті спогади автора про видатних письменників, з якими він був у дружніх взаєминах, а інтерв'ю зі Шклярем, яке взяв у нього В'ячеслав Кириленко, – це просто автобіографічна повість.
15. **Троща : роман** / Василь Шкляр. – Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. – 417 с.
Роман про УПА, «краща книга України» Всеукраїнського конкурсу-2017 в номінації «Бестселер». Про перемогу людини над обставинами і над собою. Сам автор каже, що книга написана для того, аби показати світові, що українці не змирилися з режимом і продовжують боротьбу, як і раніше. «Свої» і «чужі», дружба та розбрат... Перед очима головного героя розгортаються бої, тривають допити, постають обличчя різних людей, та ніяк не з'являється личина зрадника...
16. **Характерник : роман** / Василь Шкляр. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2025. – 302 с. : портр.
Події у книзі «Характерник» розгортаються довкола постаті кошового отамана Івана Сірка, який кидає виклик самому російському цареві. Проаналізувавши документальні свідчення епохи, В. Шкляр точно та деталізовано відтворив історичну реальність XVII ст.

17.

Чорне Сонце : збірка / Василь Шкляр ; [худож. М. Пащук]. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2023. – 300 с. : іл., портр.

Російсько-українська війна – очима бійця полку «Азов». Чому гинуть найкращі? Чому місцеві вважають своїх визволителів ворогами? Яким наш герой бачить майбутнє Вітчизни? Сповнена смутку й надії оповідь хлопця, який взяв до рук зброю.

До видання увійшли оповідання: «Чорне Сонце», «Танець під чортову дудку», «Крук – птаха нетутешня», «Останній шанс Захара Скоробагатька», «Високі гори у Ялі», «Цілком таємні історії».

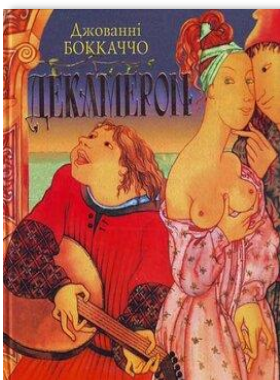
Переклади

18.

Ананян, В. Пташине серце. Бувальщини гір та лісів. Казки та легенди / Вахтанг Ананян ; пер. з вірм. В. Шкляр ; мал. Г. Глікман. – Київ : Веселка, 1992. – 68 с.

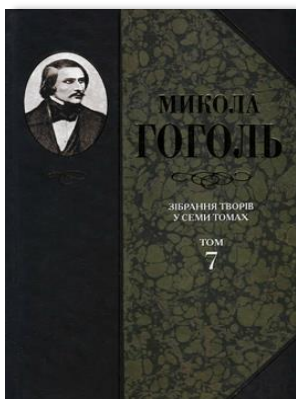
19.

Боккаччо, Дж. Декамерон (вибрані оповідки) / Джованні Боккаччо ; пер.-інтерпретація з іт. В. Шкляр ; іл. Л. Корж-Радько. – Харків : Дніпро, 2006. – 104 с.: іл.

Інтерпретація шедевр світового письменства від В. Шкляра. Інтерпретація, яка виходить за межі традиційних уявлень про літературний переклад. В. Шкляр презентує твір Джованні Боккаччо таким, яким він бачить його очима нашого сучасника.

20.

Гоголь, М. В. Зібрання творів : у 7 т. / Микола Гоголь ; [гол. редкол. М. Г. Жулинський] ; НАН України, Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : Наукова думка, 2008. – 2012.

Т. 7 : Історична проза. Статті. Матеріали / [ред. колегія М. Г. Жулинський та ін. ; упоряд. П. В. Михед ; пер.: Т. В. Михед, В. М. Шкляра ; комент.: П. В. Михеда, Т. В. Михед]. – Київ : Наукова думка, 2012. – 373, [3] с.

До сьомого тому видання творів М. Гоголя увійшли глави історичного роману «Гетьман», перша редакція повісті «Тарас Бульба» у перекладі В. Шкляра, вибрані

статті та матеріали, зокрема народні пісні в записах письменника.

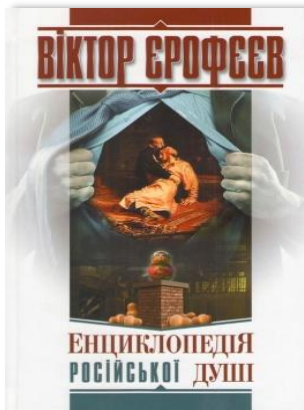
21.

Гоголь, М. В. Тарас Бульба : [повість] / Микола Гоголь ; пер. з рос. В. Шкляра. – Львів : Апріорі, 2022. – 135 с.

Український переклад здійснено за першотвором, який побачив світ 1835р. у збірці Миколи Гоголя «Миргород». Ця перша редакція повісті невідома широкому читацькому загалу, оскільки було канонізовано її другий варіант, надрукований 1842р. Читаймо «Тараса Бульбу», який не згорів.

22.

Єрофєєв, В. «Енциклопедія російської душі» : роман / Віктор Єрофєєв ; пер. з рос. В. Шкляр. – Київ : Ярославів Вал, 2010. – 224 с.

Цей роман викликав шквал обурення в Росії. У травні 2010 р. вимоги притягти В. Єрофєєва до суду пролунали з боку багатьох громадських організацій. Тоді справа не порушувалася «у зв'язку з відсутністю складу злочину» та внаслідок малої компетентності обвинувачів у питаннях філології. Викладачі МГУ звернулися до Мосгордуми з проханням підтримати їхню вимогу «заборонити книгу В. Єрофєєва «Енциклопедія російської душі». За що? Відповідь ви отримаєте, прочитавши роман.

23.

Овсепян, Р. Завжди разом : оповідання / Рубен Овсепян ; пер. з вірм. В. Шкляр // Дніпро. – 1978. – № 5. – С. 25-27 : іл.

24.

Тарян, М. Месник : повісті та оповідання / Мнацакан Тарян ; пер. з вірм. В. Шкляр ; худож. С. В. Позняк. – Київ : Веселка, 1988. – 168 с.

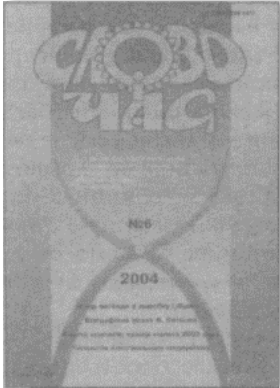
Повісті та оповідання вірменського радянського письменника присвячені героїчним сторінкам боротьби радянського народу з німецько-фашистськими загарбниками у роки Великої Вітчизняної війни. Об'єднує твори тема дружби, інтернаціоналізму воїнів Радянської Армії. Переклад здійснив В. Шкляр, а ілюстрації виконав художник С. В. Позняк.

Інтерв'ю

25. Василь Шкляр: «Це диво, що Тарас витяг фільм на такому бюджеті в екстремальних умовах» : [інтерв'ю] / запис. бесіду Л. Брюховецька // Кіно-Театр. – 2021. – № 5. – С. 37-39.
Письменник розповідає про екранізацію його роману «Залишенець. Чорний Ворон».
26. Василь Шкляр : «Я не пишу книжок під «актуальність» : [інтерв'ю] [Електронний ресурс] / спілкувалася Анастасія Сорока // BBC. News. Україна. – Режим доступу : <https://surl.li/rhdt0x> . – Дата публікації : 05.12.2014. – Назва з екрана.
27. Василь Шкляр: «Нам бракувало літератури, яка творить націю» : [інтерв'ю] / запис. Тетяна Терен // Березіль. – 2017. – № 7-9. – С. 145-170.
Інтерв'ю з одним із героїв третьої книги Т. Терен «РЕСвізити. Антологія письменницьких голосів» – письменником Василем Шклярем.
28. Золотий ключ Василя Шкляра : [інтерв'ю] / запис. С. Бондаренко // Літературна Україна. – 2012. – 12 лип. (№ 26). – С. 14.
29. На Майдані ми боролися проти Росії, як і сто років тому, – Василь Шкляр : [інтерв'ю] [Електронний ресурс] // Місто. Тернопільські новини : газета : вебсайт. – Режим доступу : <https://clipr.cc/ckF1p> . – Дата публікації : 10.02.2015. – Назва з екрана.
30. Українців об'єднує почуття людської і національної гідності: [інтерв'ю] / запис. О. Климончук // Літературна Україна. – 2012. – 2 лют. (№ 5). – С. 14.

Критика та аналіз творчості Василя Шкляра

31. Андрійченко, Н. Архетипологія роману Василя Шкляра «Чорний ворон» / Н. Андрійченко // Слово і Час. – 2013. – № 8. – С. 78-85.
32. Белімова, Т. Образ повстанця в сучасному українському історичному романі В. Шкляр «Чорний Ворон. Залишенець» [Електронний ресурс]/ Тетяна Белімова // Probarera.org : вебсайт. – Режим доступу : <https://clipr.cc/6FFFc> . – Дата публікації : 03.07.2015. – Назва з екрана.

33. Борисенко, О. В. Мотив зради у творчості Василя Шкляра (на матеріалі романів «Залишенець. Чорний ворон» та «Маруся») / О. В. Борисенко // **Пріоритети сучасної філології: теорія і практика** : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 10-11 лют. 2017 р.). – Херсон : «Гельветика», 2017. – С. 9-12.
34. Вихор, А. Осмислення історичної правди у творі Василя Шкляра «Чорний Ворон. Залишенець» / А. Вихор, В. Крочмак // **Дивослово**. – 2017. – № 12. – С. 53-55.
35. **ЛІТЕРАТУРИ СВІТУ:
ІНТЕЛІ, МЕНТАЛЬНІСТЬ І ДУХОВНІСТЬ**
Збірка наукових праць.
Тематичний збірник наукових праць.
Частина 6
Київ, 2015
- Галич, О. А. Роман «Маруся» В. Шкляра як поєднання біографії з квазі-біографією / О. А. Галич ; Мін-во освіти і науки України, Кривор. нац. ун-т // **Літератури світу: поетика, ментальність і духовність: зб. наук. праць**. – Кривий Ріг. – 2015. – Вип. 6. – С. 9-18.
36. **Слово і час**
№ 2
2004
- Герасименко, Н. Кров з перцем та сіллю (В. Шкляр «Кров кажана») / Н. Герасименко // **Слово і Час**. – 2004. – № 2. – С. 54-56.
37. Голобородько, Я. Енергетика Шаолиня : [В. Шкляр – майстер енігматич. сюжет. екстриму в різних жанрово-проблем. упаковках] // **Сучасність**. – 2008. – № 8. – С. 117-122.
38. Голобородько, Я. Енігматика, гостросюжетність, інфернальність : (проза Василя Шкляра) / Ярослав Голобородько // **Українська мова та література**. – 2010. – № 13 (653). – С. 16-19.
39. Голобородько, Я. Літературний архіпелаг : (Василь Шкляр. У координатах «маскультури») / Ярослав Голобородько // **Українська мова й література в середніх школах, гімназіях та колегіумах**. – 2009. – № 6. – С. 76-80.
40. Голобородько, Я. Ретрансляція кітчю («Елементал» Василя Шкляра) / Ярослав Голобородько // **Слово і час**. – 2003. – № 2. – С. 45-47.
41. Голобородько, Я. «Чоловіча» проза Василя Шкляра / Ярослав Голобородько // **Вісник НАН України**. – 2010. – № 4. – С. 57-63.

42. Гонський, В. Час воїнів. Олександра Соколовська – отаман Маруся [Електронний ресурс] / В. Гонський // Історична правда : вебсайт. – Режим доступу: <https://www.istpravda.com.ua/columns/4d4095787652d/>. – Дата публікації : 26.01.2011. – Назва з екрана.

43. Гудима, П. Василь Шкляр: «З Тернопіллям мене пов’язує зворушлива і сумна історія мого дідуся Саньки» [Електронний ресурс] / Петро Гудима // Сільський господар : газета : вебсайт. – Режим доступу : <https://surl.lu/xeiwhx>. – Дата публікації : 01.11.2024. – Назва з екрана.

44. Долженкова, І. Останній романтик : [В. Шкляр «Чорний ворон»] / І. Долженкова // Сучасність. – 2010. – № 3. – С. 186.

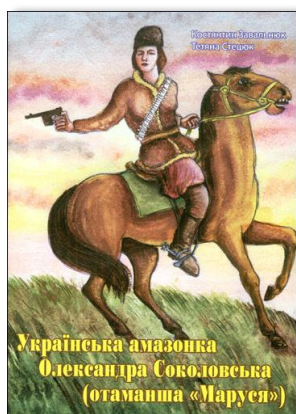

45. Жила, С. О. «Книжка минулим дуже нагадує сьогодні...» : вивчення історичного роману Василя Шкляра «Маруся» / С. О. Жила // Українська література в загальноосвітній школі. – 2015. – № 5 (трав.). – С. 24-30.

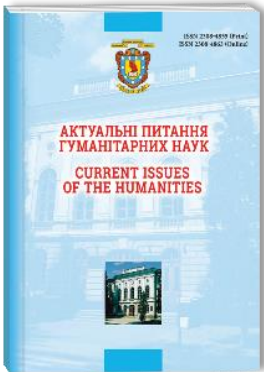

46. Жирош, Ф. Книжки українського письменника Василя Шкляра краще реалізуються за твори світового класика Пауло Коельо [Електронний ресурс] / Філіп Жирош, Іван Жирош // Вісті Ужгородщини : вебсайт. – Режим доступу : <https://clipr.cc/Q0APs>. – Дата публікації : 24.04.2007. – Назва з екрана.

Василя Шкляра по праву називають «українським динамітом». За гостросюжетність, динамізм, драматизм.

47. Завальнюк, К. В. Українська амазонка Олександра Соколовська (отаманша «Маруся») / Костянтин Завальнюк, Тетяна Стецюк ; Вінниц. філія Центру дослідж. історії Поділля Ін-ту історії України НАН України при Кам’янець-Поділ. нац. ун-ті ім. І. Огієнка [та ін.]. – Вінниця : Данилюк В. Г., 2010. – 85, [24] с.

48. Кирей, Р. Премія, що спонукає до творчості : лауреатом премії ім. Василя Симоненка нагородили Василя Шкляра за роман «Троща» в номінації «За кращий художній твір» / Р. Кирей // Урядовий кур'єр. – 2019. – 10 груд. (№ 237). – С. 16.
49. Корсун, Л. Проблема вибору : життя в ганьбі чи смерть? Читацькі роздуми з приводу роману Василя Шкляра «Троща» [Електронний ресурс] / Л. Корсун // Час і події : вебсайт. – Режим доступу : <https://www.chasipodii.net/article/20690/>. – Дата перегляду : 18.03.2026. – Назва з екрана.
50. Крим, А. Бенкет шакалів : [про роман В. Шкляра «Чорний ворон. Залишенець»] / Анатолій Крим // Київ. – 2011. – № 4-5. – С. 2-4.
51. Крутивус, З. Знак з того світу : «Чорний Ворон. Залишенець» Василя Шкляра – коректна відповідь недругам України / Зіновій Крутивус // Березіль. – 2011. – № 3-4. – С. 180-185.
У статті автор аналізує історичний роман В. Шкляра, захищаючи його від критики та підкреслюючи його значення як відповіді на спроби знецінити український визвольний рух.
52. Лілік, О. «Жодна катастрофа не ставить хрест на меті» : матеріали до вивчення роману Василя Шкляра «Чорний Ворон. Залишенець» / О. Лілік // Українська література в загальноосвітній школі. – 2010. – № 7/8. – С. 37.
53. [Насмінчук Г. Й. Художній світ роману «Маруся» Василя Шкляра / Г. Й. Насмінчук // Наук. праці Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Філологічні науки. – 2015. – Вип. 40. – С. 33-36.](#)
54. [Новиков А. О. Українська історія крізь призму творчості Василя Шкляра / А. О. Новиков // Наук. вісн. Міжнар. гуманітарного ун-ту. Серія : Філологія. – 2016. – Вип. 21. – Т. 1. – Одеса, 2016. – С. 20-24.](#)
55. Панькова, Н. Презентація роману Василя Шкляра «Чорний ворон. Залишенець» / Н. Панькова, О. Савченко // Дивослово. – 2011. – № 6. – С. 26-30.
56. Пащенко, А. Над ким кряче чорний ворон? / Анастасія Пащенко // Кіно-Театр. – 2020. – № 2. – С. 6-7 : фото.
Про фільм «Чорний ворон» кінорежисера Т. Ткаченка за однойменним романом письменника В. Шкляра.
57. Приходько, І. Начерки творчих портретів сучасних українських письменників / І. Приходько // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2019. – № 22-24. – С. 4-10.
58. «Рік шершня»: в Полтаві представили новий роман українського письменника Василя Шкляра [Електронний ресурс] // ІРТ : корисне телебачення : вебсайт. – Режим доступу : <https://irt.pl.ua/news/42677/>. – Дата публікації : 24.11.2025. – Назва з екрана.

59. Родик, К. Василь Шкляр: бектраунд республіканця [Електронний ресурс] / Константин Родик // Дзеркало тижня. – Режим доступу : <https://clipr.cc/vJ7HN>. – Дата публікації : 22.04.2016. – Назва з екрана.
Про письменника Василя Шкляра, який п'ятнадцять років тому з'явився на літературному кону як deus ex machine. Його детективно-містичний «Ключ» (1999) вигулькнув ніби нізвідки – не проглядалося ні чогось схожого на сучасному ринку, ні виразної класичної традиції.
60. Самотескул, Н. В. Історичні твори В. Шкляра «Маруся», «Чорний ворон», «Чорне сонце» / В. Самотескул // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2020. – № 22-24. – С. 29-36.
61. Скорина, Л. Український бестселер – третя спроба В. Шкляра : [про роман В. Шкляра «Кров кажана»] / Л. Скорина // Березіль. – 2004. – № 7-8. – С. 177-182.
62. Стадніченко, О. О. Роман В. Шкляра «Чорний Ворон» : історична та художня правда / О. О. Стадніченко // Вісн. Запорізького нац. ун-ту. Філологічні науки. – 2010. – № 2. – С. 307-312.
63. Стасик, М. «... Вони були хворі Україною» (Художнє моделювання історичних подій та образів у романі В. Шкляра «Маруся») / М. Стасик // Актуальні питання гуманітарних наук : наук. зб. / Дрогобицький держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. – 2024. – Вип. 82. – Т. 2. – С. 335-342.
64. Степаненко, В. «Чорний ворон» заслуговує на повноцінну екранізацію [Електронний ресурс] / В. Степаненко // Детектор медіа: вебсайт. – Режим доступу : <https://clipr.cc/2mAbj>. – Дата публікації : 06.12.2019. – Назва з екрана.
65. Ткач, М. Полум'яна душа Холодного Яру : роздуми над романом Василя Шкляра «Чорний Ворон» («Залишенець») / Микола Ткач // Літературна Україна. – 2010. – № 1. – С. 1, 3.
66. Три розмови про Україну / Патріарх Філарет [та ін. ; упоряд., передм. В. Кириленка]. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2018. – 286 с. : іл., портр.
Це три діалоги з людьми, які у своїй царині доклали багато зусиль для становлення України.
В. Шкляр ділиться думками про літературний процес у контексті політики, про те, як і чому формується новий архетип українського Героя, про свою позалітературну діяльність та особисте життя.

67. Ушневич, С. Е. Осмислення національної ідентичності в романі «Чорний Ворон. Залишенець» Василя Шкляра / С. Е. Ушневич // Прикарпат. вісн. НТШ. Слово. – 2015. – № 2 (30). – С. 372-380.
68. Хом'як, Т. В. «Будемо держати Україну» (Образ отамана Марусі в однойменному романі В. Шкляра) / Т. В. Хом'як // Вісн. Запорізького нац. ун-ту: Філологічні науки. – 2016. – № 2. – С. 236-245.
69. Хто і як екранізував історичну драму «Чорний ворон?» [Електронний ресурс] // Village special : вебсайт. – Режим доступу : <https://clipr.cc/1gd8A> . – Дата публікації : 02.12.2019. – Назва з екрана.
70. Чернявська, В. Жанрово-стильові особливості історичної романістики Василя Шкляра / В. Чернявська // Студентський філолог. вісн. Серія : Мовознавство. Літературознавство / за ред. В. В. Грещука. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. – Вип. 3. – 2020. – С. 182-186.
71. Чумак, Т. Сучасний літературний процес в Україні / Т. Чумак // Дивослово. – 2019. – № 3. – С. 7-17.
Висвітлюється творчість відомих письменників: В. Шкляра, В. Лиса, С. Жадана, Ю. Андруховича, Л. Дереша, О. Забужко та ін.
72. У КрНУ відбулася творча зустріч із Василем Шклярем та презентація його роману «Рік Шершня» [Електронний ресурс] // Кременчуцький нац. ун-т імені Михайла Остроградського : вебсайт. – Режим доступу : <https://www.kdu.edu.ua/new/detail.php?id=3913>. – Дата публікації : 24.11.2025. – Назва з екрана.

